

APLINKOSAUGININKO RENGIMO STANDARTAS

Profesinio išsilavinimo lygis – penktasis

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠVIETIMO IR MOKSLO MINISTERIJA
LIETUVOS RESPUBLIKOS SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJA

APLINKOSAUGININKO RENGIMO STANDARTAS

Profesinio išsilavinimo lygis – penktasis

Vilnius, 2008

KURKIME ATEITĮ DRAUGE!

*Parengta Europos Sąjungos ir Lietuvos Respublikos lėšomis,
įgyvendinant projektą Nr. BPD2004-ESF-2.4.0-01-04/0156
„Nacionalinės profesinio rengimo standartų sistemos plėtra“*

*Standarto rengimą koordinavo Profesinio mokymo metodikos
centro Standartų ir mokymo programų skyrius*

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro ir
Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro
2008 m. birželio 26 d. įsakymu Nr. ISAK-1872/A1-209

APLINKOSAUGININKO RENGIMO STANDARTAS

I. PROFESINIO RENGIMO STANDARTO REKVIZITAI

1. Profesinio išsilavinimo lygis – penktasis.
2. Valstybinis kodas – S585001.
3. Suteikiama kvalifikacija – aplinkosaugininkas.
4. Bazinis išsilavinimas – vidurinis.

II. PROFESINIO RENGIMO STANDARTO TURINYS

5. Trumpas profesinės veiklos aprašymas:

5.1. Aplinkosaugininko rengimo standartas (toliau – Standartas) parengtas atsižvelgiant į darbo rinkos poreikius, Standarto rengimo grupės atliktus kvalifikacijų tyrimo rezultatus, remiantis kitų šalių patirtimi ir moksline literatūra. Šis Standartas – pagrindas penktojo profesinio išsilavinimo lygio studijų programai rengti.

5.2. Standartas apibrėžia minimalius aplinkosaugininko rengimo reikalavimus darbui šiose veiklos srityse: ūkio subjektų poveikio aplinkos kokybei valdymas; aplinkos tyrimų organizavimas ir vykdymas; aplinkosauginės informacijos ir dokumentų rengimas bei valdymas; įmonės, užsiimančios aplinkosaugine veikla, organizavimas.

5.3. Aplinkosaugininkas vykdo įvairių ūkio subjektų poveikio aplinkai stebėjimą ir kontrolę, t. y. vertina ir kontroliuoja teršalų išmetimus į aplinkos orą, vandenį, dirvožemį, organizuoja atliekų bei nuotekų tvarkymą, kontroliuoja poveikį kraštovaizdžiui ir žmogui. Aplinkosaugininkas kontroliuoja ūkio subjektų „švarią gamybą“ ir veiklos atitikimą geriausiai prieinamiems gamybos būdams (GPGB): t. y. vertina energijos ir vandens išteklių naudojimą, technologinę įrangą ir procesus, žaliavas ir gaminius aplinkosauginiu požiūriu. Planuoja aplinkos taršos mažinimą racionaliai naudojant gamtos išteklius, mažinant nuotekų taršą, atliekų kiekius ir išmetimų į aplinkos orą kiekį. Aplinkosaugininkas numato ypatingas ekologines situacijas, kurias gali sukelti cheminės medžiagos, nuotekų, srutų, dumblo, naftos produktų išsiliejimai į aplinką, netinkamas atliekų tvarkymas, ir organizuoja tokių situacijų prevenciją bei poveikio likvidavimą. Organizuoja aplinkosaugos vadybos sistemų diegimą.

5.4. Aplinkosaugininkas ima aplinkos oro ir teršalų, išmetamų į aplinkos orą, nuotekų, paviršinio ir požeminio vandens, dirvožemio mėginius. Organizuoja monitoringo programų rengimą, atlieka monitoringą pagal patvirtintas programas, vykdo saugomų teritorijų priežiūrą.

5.5. Aplinkosaugininkas rengia paraiškas leidimams, licencijoms ir kitus dokumentus ūkinei veiklai, susijusiai su aplinkosauga, organizuoti ir vykdyti. Skaičiuoja ir deklaruoja mokesčius už taršą iš mobilių ir stacionarių taršos šaltinių, mokesčius už apmokestinamus gaminius ir pakuotę bei mokesčius už gamtos išteklius. Rengia ataskaitas apie aplinkosauginę institucijos darbą. Aplinkosaugininkas teikia informaciją žiniasklaidai, visuomenei apie aplinkosauginę veiklą institucijoje, rengia informacinius aplinkosauginius leidinius ir organizuoja aplinkosauginius renginius.

5.6. Asmenys, įgiję aplinkosaugininko kvalifikaciją, dirba įvairiose pramonės, žemės ūkio ir komunalinių paslaugų įmonėse, valstybinėse ir vietos savivaldos institucijose.

5.7. Aplinkosaugininko darbo sėkmę lemia profesinės žinios ir praktiniai įgūdžiai bei asmeninės savybės: iniciatyvumas, pasitikėjimas savimi, energingumas, atkaklumas, sąžiningumas.

6. Aplinkosaugininko tikslas – planuoti, valdyti ir vertinti įvairių ūkio subjektų daromą poveikį aplinkai.

7. Aplinkosaugininko veiklos sritys, kompetencijos pateikiamos Standarto 1 priede.

8. Aplinkosaugininko kompetencijų ribos, studijų tikslai, kompetencijų vertinimas pateikiami Standarto 2 priede.

9. Sėkmingam aplinkosaugininko darbui reikalingi šie bendrieji gebėjimai:

9.1. atsakingumas;

9.2. organizuotumas;

9.3. savarankiškumas priimant sprendimus;

9.4. kolektyvinis darbas;

9.5. matematinis raštingumas;

9.6. kompiuterinis raštingumas.

10. Baigiamasis kvalifikacijos vertinimas:

10.1. Aplinkosaugininko kvalifikacija suteikiama studentui, baigusiam visą studijų programą, įgijusiam Standarte apibrėžtas kompetencijas ir gavusiam teigiamą baigiamąjį kvalifikacijos įvertinimą.

10.2. Vadovaujantis Standarte įvardytais kompetencijų vertinimo kriterijais tikrinamos ir įvertinamos:

10.2.1. studijų procese – visos Standarte apibrėžtos kompetencijos;

10.2.2. baigiamojo kvalifikacijos vertinimo metu – pasirinktos kompetencijos.

10.3. Baigiamojo kvalifikacijos vertinimo organizavimą ir vykdymą, dokumentų išdavimą reglamentuoja Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija.

**APLINKOSAUGININKO VEIKLOS SRITYS IR
KOMPETENCIJOS**

Veiklos sritys	Kompetencijos
1. Ūkio subjektų poveikio aplinkos kokybei valdymas	1.1. Stebėti ir kontroliuoti poveikį aplinkai 1.2. Vertinti gamybos išteklių, procesų ir rezultatų tinkamumą aplinkosauginiu požiūriu 1.3. Planuoti aplinkosaugines priemones 1.4. Prognozuoti ypatingas ekologines situacijas, numatyti tinkamus veiksmus jų prevencijai ir poveikiui likviduoti 1.5. Organizuoti aplinkosaugos vadybos sistemos diegimą ir priežiūrą
2. Aplinkos tyrimų organizavimas ir vykdymas	2.1. Imti mėginius aplinkos tyrimams 2.2. Organizuoti monitoringo programų rengimą 2.3. Atlikti įvairių biosferos komponentų monitoringą 2.4. Prižiūrėti saugomas teritorijas
3. Aplinkosauginės informacijos ir dokumentų rengimas bei valdymas	3.1. Rengti dokumentus aplinkosauginei veiklai organizuoti ir vykdyti 3.2. Skaičiuoti ir deklaruoti aplinkosauginius mokesčius 3.3. Rengti aplinkosaugines ataskaitas 3.4. Informuoti visuomenę aplinkosaugos klausimais
4. Įmonės, užsiimančios aplinkosaugine veikla, organizavimas	4.1. Tirti verslo aplinką aplinkosaugos srityje 4.2. Organizuoti aplinkosauginės įmonės valdymą 4.3. Organizuoti ir vertinti aplinkosauginės įmonės veiklą

APLINKOSAUGININKO KOMPETENCIJŲ RIBOS, STUDIJŲ TIKSLAI IR KOMPETENCIJŲ VERTINIMAS

Veiklos sritys	Kompetencijų apibūdinimas		Studijų tikslai	Kompetencijų vertinimas
	kompetencijos	kompetencijų ribos		
1. Ūkio subjektų poveikio aplinkos kokybei valdymas	1.1. Stebėti ir kontroliuoti poveikį aplinkai	Teršalų išmetimai į aplinkos orą. Teršiančios medžiagos nuotekose. Vandens išteklių naudojimas: kiekiai, požeminis, paviršinis vanduo, jo kokybė. Atliekų susidarymas ir tvarkymas. Dirvožemio tarša. Poveikis kraštovaizdžiui ir žmogui.	1.1.1. Vertinti biosferos komponentų sudėtį ir kokybę	Apibūdinta biosferos sudedamųjų dalių sudėtis ir kokybė. Įvertintas vandens išteklių ribotumas ir svarba. Apibūdinti pagrindiniai ir specifiniai teršalai atmosferoje, teršiančios medžiagos vandenyse, nuotekose ir dumble, dirvožemio teršalai. Išanalizuotas taršos poveikis aplinkai ir žmogui. Įvertinta paviršinių ir požeminių vandenų kokybė. Klasifikuojamos atliekos ir taikomi tinkami tvarkymo būdai. Įvertintas žmogaus poveikis kraštovaizdžiui.
			1.1.2. Analizuoti teršiančias medžiagas atmosferos ore, paviršiniuose ir požeminiuose vandenyse, nuotekose, dirvožemyje bei taršos poveikį aplinkai ir žmogui	
	1.2. Vertinti gamybos išteklių, procesų ir rezultatų tinkamumą aplinkosauginiu požiūriu	Energijos ištekliai. Žaliavos. Technologinė įranga. Technologiniai procesai. Gaminiai. „Svari gamyba“. Geriausi prieinami gamybos būdai (GPGB).	1.2.1. Parinkti tinkamus energijos šaltinius ir žaliavas 1.2.2. Parinkti aplinkosauginiu požiūriu veiksmingą technologinę įrangą, užtikrinančią geriausių prieinamų gamybos būdų įgyvendinimą (GPGB) 1.2.3. Vertinti technologinių procesų įtaką aplinkai 1.2.4. Nustatyti gaminio poveikį aplinkai	Parinkti veiksmingi energijos šaltiniai. Parinkta tinkama aplinkosauginiu požiūriu įranga ir kokybiškos žaliavos. Įvertinta technologinių procesų įtaka aplinkai. Įvertintas gaminio poveikis aplinkai.

Veiklos sritys	Kompetencijų apibūdinimas		Studijų tikslai	Kompetencijų vertinimas
	kompetencijos	kompetencijų ribos		
	1.3. Planuoti aplinkosauginės priemonės	Aplinkosauginės priemonės: aplinkos oro taršai mažinti; racionaliam gamtos išteklių naudojimui; nuotekų taršai mažinti; atliekoms mažinti; dirvožemiui valyti; biologinei įvairovei išsaugoti	1.3.1. Taikyti metodus ir technologijas, leidžiančias mažinti oro, nuotekų, dirvožemio taršą ir atliekų susidarymą 1.3.2. Taikyti biologinio valymo technologijas užterštam dirvožemiui ir nuotekoms valyti 1.3.3. Planuoti organizacines ir technologines aplinkosaugines priemones vykdančias ūkinę veiklą pagal darniosios plėtros principus 1.3.4. Analizuoti ir prognozuoti aplinkosauginių priemonių rezultatus 1.3.5. Planuoti ir taikyti biologinės įvairovės išsaugojimo priemones	Parinktas tinkamas oro valymo metodas ir įrenginiai. Parinktos apytakinės ar kartotinio panaudojimo vandens sistemos. Parinktos naujausios nuotekų valymo technologijos. Išanalizuota biologinė įvairovė ir pasiūlytos tinkamos jos išsaugojimo priemonės.
	1.4. Prognozuoti ypatingas ekologines situacijas, numatyti tinkamus veiksmus jų prevencijai ir poveikiui likviduoti	Cheminės medžiagos. Nuotekų, srutų, dumblo, naftos produktų išsiliejimai į aplinką. Atliekų keliamas pavojus. Ypatingų ekologinių situacijų poveikio likvidavimo ir prevencinės priemonės.	1.4.1. Atpažinti veiksnius, galinčius sukelti ypatingas ekologines situacijas 1.4.2. Išmanyti ypatingų ekologinių situacijų valdymo būdus ir priemones joms išvengti 1.4.3. Numatyti tinkamus veiksmus avarių prevencijai ir jų poveikiui likviduoti	Atpažintos ir apibūdintos pavojingos cheminės medžiagos, esančios ūkio subjekte. Nurodytos nuotekų, srutų, dumblo, naftos produktų išsiliejimų galimybės ir galimas jų poveikis aplinkai. Nustatyti atliekų susidarymo šaltiniai ir įvertintas jų keliamas pavojus. Parengtas ypatingų ekologinių situacijų valdymo planas.
	1.5. Organizuoti aplinkosaugos vadybos sistemos diegimą ir	Informacija vadovams. Darbo planavimas ir koordinavimas diegiant sistema. Darbuotojų aplinkosauginis	1.5.1. Analizuoti aplinkosaugos vadybos sistemas 1.5.2. Planuoti aplinkosaugos vadybos sistemų diegimo darbus	Išanalizuotos aplinkosaugos vadybos sistemos. Parengti aplinkosaugos vadybos sistemų diegimo planai.

Veiklos sritys	Kompetencijų apibūdinimas		Studijų tikslai	Kompetencijų vertinimas
	kompetencijos	kompetencijų ribos		
	priežiūrą	mokymas. Aplinkosauginės vadybos sistemos analizė. Padalinių, dalyvaujantių aplinkosaugos vadybos sistemoje, priežiūra.	1.5.3. Vertinti įmonės veiklos atitikimą aplinkosaugos vadybos sistemų reikalavimams	Išanalizuota ūkio subjekto veikla pagal aplinkosaugos vadybos sistemų reikalavimus.
2. Aplinkos tyrimų organizavimas ir vykdymas	2.1. Imti mėginius aplinkos tyrimams	Aplinkos oro ir teršalų, išmetamų į aplinkos orą, mėginiai. Paviršinio, požeminio vandens ir nuotekų mėginiai. Dirvožemio mėginiai.	2.1.1. Žinoti mėginių tipus, jų paėmimo būdus, paėmimo laiko, vietų, saugojimo ir vežimo reikalavimus 2.1.2. Imti oro ir teršalų, išmetamų į aplinkos orą, paviršinių ir požeminių vandenų, nuotekų, biologinių rodiklių, dirvožemio mėginius 2.1.3. Išmanyti pagrindinius analizuojamus rodiklius ir analizės metodus	Laikantis Lietuvoje galiojančių standartų reikalavimų paimti oro ir teršalų, išmetamų į aplinkos orą, paviršinių ir požeminių vandenų, nuotekų, biologinių rodiklių, dirvožemio mėginiai
	2.2. Organizuoti monitoringo programų rengimą	Aplinkos oro monitoringas. Paviršinio vandens ir nuotekų monitoringas. Požeminio vandens monitoringas. Dirvožemio monitoringas. Augalijos, gyvūnijos monitoringas.	2.2.1. Išmanyti aplinkos monitoringo tikslus, principus, struktūrą 2.2.2. Rengti įmonėje organizuojamo monitoringo programą	Apibūdinti aplinkos monitoringo tikslai, principai, struktūra. Parngta monitoringo programa oro, vandens, dirvožemio kokybei stebėti ūkio subjekte.
	2.3. Atlikti įvairių biosferos komponentų monitoringą	Aplinkos oro monitoringas. Paviršinio vandens ir nuotekų monitoringas. Augalijos, gyvūnijos monitoringas. Kraštovaizdžio monitoringas.	2.3.1. Atlikti nesudėtingus vandens, nuotekų monitoringe taikomus lauko ir laboratorinius tyrimus 2.3.2. Atlikti augalijos, gyvūnijos, kraštovaizdžio monitoringą naudojantis galiojančiomis instrukcijomis	Išanalizuoti Lietuvos standartų, reglamentuojančių oro, vandens, nuotekų monitoringe taikomus metodus, reikalavimai. Atlikti nesudėtingi vandens ir nuotekų monitoringo tyrimai. Pagal instrukciją atlikti augalijos, gyvūnijos, kraštovaizdžio monitoringe taikomi stebėjimai.

Veiklos sritys	Kompetencijų apibūdinimas		Studijų tikslai	Kompetencijų vertinimas
	kompetencijos	kompetencijų ribos		
3. Aplinkosauginės informacijos ir dokumentų rengimas bei valdymas	2.4. Prižiūrėti saugomas teritorijas	Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų sistema. Saugomos augalų, gyvūnų ir grybų rūšys. Labiausiai Lietuvoje paplitę augalai, gyvūnai ir grybai. Draudžiama veikla saugomose teritorijose.	2.4.1. Žinoti Lietuvos saugomų teritorijų sistemą 2.4.2. Pažinti būdingiausias ir saugomas krašto augalų, gyvūnų ir grybų rūšis 2.4.3. Analizuoti saugomų teritorijų tvarkymo planus 2.4.4. Žinoti draudžiamą veiklą saugomose teritorijose	Įsanalizuota Lietuvos saugomų teritorijų sistema. Atpažinti būdingiausi ir saugomi krašto augalai, gyvūnai ir grybai. Įsanalizuoti pateikti saugomų teritorijų tvarkymo planai.
	3.1. Rengti dokumentus aplinkosauginei veiklai organizuoti ir vykdyti	Paraiškos aplinkosauginiams leidimams, licencijoms gauti. Paraiškos registruotis aplinkosauginiuose registruose. Atliekų tvarkymo reglamentai. Vandentvarkos procesų reglamentai.	3.1.1. Naudotis norminiais teisės aktais, reglamentuojančiais aplinkosauginę veiklą 3.1.2. Naudotis duomenų bazių informacija 3.1.3. Rengti paraišką aplinkosauginiams leidimams, licencijoms gauti ir registruotis registruose 3.1.4. Analizuoti atliekų tvarkymo ir vandentvarkos reglamentus	Užpildytos paraiškos Taršos integruotos prevencijos ir kontrolės (TIPK) leidimui, veiklos licencijai gauti, registruotis aplinkosauginiuose registruose. Įsanalizuoti atliekų tvarkymo ir vandentvarkos procesų reglamentai.
	3.2. Skačiuoti ir deklaruoti aplinkosauginius mokesčius	Mokesčiai už taršą iš mobilių ir stacionarių taršos šaltinių. Mokesčiai už apmokestinamus gaminius ir pakuotę. Mokesčiai už gamtos išteklius.	3.2.1. Žinoti aplinkosauginius mokesčius ir juos taikyti veikloje 3.2.2. Skačiuoti ir deklaruoti mokesčius už taršą iš mobilių ir stacionarių taršos šaltinių, mokesčius už apmokestinamus gaminius ir pakuotę, mokesčius už gamtos išteklius	Apibūdinti aplinkosauginiai mokesčiai ir jų taikymas. Apskačiuoti ir deklaruoti mokesčiai už taršą iš mobilių ir stacionarių taršos šaltinių, mokesčiai už apmokestinamus gaminius ir pakuotę, mokesčiai už gamtos išteklius.

Veiklos sritys	Kompetencijų apibūdinimas		Studijų tikslai	Kompetencijų vertinimas	
	kompetencijos	kompetencijų ribos			
	3.3. Rengti aplinkosaugines ataskaitas	Ataskaitos: vandens ir nuotekų; aplinkos orą išmetamų teršalų; atliekų tvarkymo	3.3.1. Nagrinėti ūkio subjektų veiklą aplinkosauginiu aspektu 3.3.2. Skačiuoti galimus teršalų išmetimus į aplinką 3.3.3. Vertinti pasiektus aplinkosauginius rezultatus vykdant veiklą	Parengta ūkio subjekto ataskaita apie vandens naudojimą ir nuotekų išleidimą, teršalų išmetimą į aplinkos orą ir atliekų tvarkymą	
	3.4. Informuoti visuomenę aplinkosaugos klausimais	Informacija žiniasklaidoje. Aplinkosauginių renginių organizavimas. Informacinių aplinkosauginių leidinių rengimas.	3.4.1. Nustatyti informacijos poreikį, šaltinius ir jais naudotis 3.4.2. Pristatyti instituciją ir jos aplinkosauginę veiklą žiniasklaidoje 3.4.3. Organizuoti aplinkosauginius renginius institucijoje, švietimo ir mokymo įstaigose, bendruomenėje 3.4.4. Rengti informacinius aplinkosauginius leidinius		Parengta informacija žiniasklaidai apie ūkio subjekto aplinkosauginę veiklą. Parengtas institucijos pristatymas naudojant informacines technologijas. Parengtas lankstinukas apie aplinkosauginę veiklą. Parengta paskaita apie įmonę ir aplinkosaugą.
	4.1. Tirti verslo aplinką aplinkosaugos srityje	Išorinė aplinka. Paklausa. Pasiūla. Vidinė aplinka (infrastruktūra, technologijos, gamybos, finansiniai ir žmonių ištekliai).	4.1.1. Taikyti norminius teisės aktus, reglamentuojančius pasirinktą verslą 4.1.2. Vertinti rinką 4.1.3. Vertinti įmonės gamybinius, finansinius ir žmonių išteklius 4.1.4. Vertinti įmonės konkurencingumą		Apibūdintas rinkos tyrimo organizavimas. Nustatyta aplinkosauginių paslaugų paklausa ir pasiūla. Išanalizuota įmonės infrastruktūra, technologijos, gamybos, finansiniai ir žmonių ištekliai.
4. Įmonės, užsiimančios aplinkosaugine veikla, organizavimas	4.2. Organizuoti aplinkosauginės įmonės valdymą	Planavimas. Organizavimas. Vadovavimas. Kontrolė.	4.2.1. Taikyti pagrindinius planavimo principus 4.2.2. Sudaryti organizacinę įmonės valdymo struktūrą 4.2.3. Vadovauti darbuotojams, sudaryti saugias darbo sąlygas	Parengtas įmonės veiklos planas. Sudaryta organizacinė įmonės valdymo struktūra. Sudarytos saugios darbo sąlygos. Įvertinta finansinė ir ūkinė veikla.	

Veiklos sritys	Kompetencijų apibūdinimas		Studijų tikslai	Kompetencijų vertinimas
	kompetencijos	kompetencijų ribos		
	4.3. Organizuoti ir vertinti aplinkosauginės įmonės veiklą	Leidimas vykdyti aplinkosauginę veiklą. Aplinkosauginės dokumentacijos tvarkymas.	4.2.4. Tvarkyti ūkinius finansinius procesus 4.3.1. Užtikrinti teisės aktų reikalavimų laikymąsi 4.3.2. Tvarkyti įmonės dokumentaciją	Parengta paraiška veiklos vykdymo leidimui gauti. Apibūdinti dokumentų valdymo principai. Parengti įmonės dokumentai.

Spausdino UAB „JUDEX“
Europos pr. 122, LT-46351 Kaunas
Tel./faks. (8~37) 34 12 46
www.judex.lt
Tiražas – 100 vnt. Užsakymo Nr. 7604

Išleido

PROFESINIO
MOKYMO
METODIKOS
CENTRAS

www.pmmc.lt